

KUTSESTANDARD

Aednik, tase 4

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetuse	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Aednik, tase 4	4

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Aianduse kutsealal on neli kutset: abiaednik, tase 2; nooremaednik, tase 3; aednik, tase 4 ja meisteraednik, tase 5.

4. taseme aednik on aianduslike põhiteadmistega oskustöötaja, kes täidab põhilisi tööülesandeid kõikides aianduse valdkondades – köögiviljanduses, puuviljanduses, puukoolis, lillekasvatuses, iluaianduses jm. Ta korraldab töid plaanipäraselt, säästlikult ja tulemuslikult ning tema põhilised tööülesanded on töö planeerimine, külvi- ja istutuspinna ettevalmistamine ning külvamine ja istutamine, aiakultuuride hooldamine, saagi või toodangu koristamine, säilitamine ja müügiks ettevalmistamine nii tava- kui mahetootmises.

Aednik juhendab töötajate tavatöid ja vastutab oma pädevuse piires teiste töötajate arendamise eest. Korraldab oma tegevust ja kohandab enda käitumist vastavalt olukorrale. Aednik peab tähtsaks eetilisi tõekspidamisi ja väärtusi, järgides head aiandustava ning keskkonna- ja tööohutusnõudeid.

A.2 Tööosad

A.2.1 Külvi- ja istutuspinna ettevalmistamine ning külvamine ja istutamine

1. Töökoha ettevalmistamine.
2. Paljundus- ja istutusmaterjali hindamine.
3. Külvamine, pikeerimine ja istutamine.
4. Puude/põõsaste istutamine.
5. Kastmine istutamisel.
6. Väetamine külvamisel ja istutamisel.
7. Multšimine.
8. Toestamine.

A.2.2 Aiakultuuride hooldamine

1. Hooldustööde planeerimine.
2. Kastmine.
3. Väetamine.
4. Taimekaitsetööde tegemine.
5. Umbrohutõrje tegemine.
6. Kujundamine ja lõikamine.
7. Taimede kaitsmine ebasoodsate mõjude eest.

A.2.3 Tööde ja vahendite planeerimine

1. Aiandusliku rajatise valimine.
2. Aiakultuuride valimine.
3. Külvikorra, tootmis-, tööplaani koostamine.
4. Materjalide ja mahtude arvestamine.
5. Väetamis- ja taimekaitsetööde planeerimine.

6. Materjalide hankimine.
7. Tööjõu planeerimine.

A.2.4 Taimmaterjali paljundamine ja istikute kasvatamine

1. Kasvatustehnoloogia planeerimine.
2. Taimmaterjali generatiivne paljundamine.
3. Taimmaterjali vegetatiivne paljundamine.
4. Istikute kasvatamine.
5. Kvaliteedi hindamine ja istikute sorteerimine.
6. Toodangu pakendamine ja märgistamine.

A.2.5 Saagi või toodangu koristamine, säilitamine ja müügiks ettevalmistamine

1. Saagi kvaliteedi hindamine.
2. Saagi koristamine.
3. Saagi sorteerimine ja ladustamine.

A.2.6 Juhendamine

1. Tööaja arvestamine.
2. Meeskonna juhtimine ja tagasiside andmine.
3. Kvaliteedinõuetest kinnipidamise kontrollimine ja töö tulemuste analüüsimine.

Valitavad tööosad

A.2.7 Muru rajamine ja hooldamine

1. Muru valimine.
2. Muruseemne valimine.
3. Murupinna maha märkimine.
4. Pinnase ettevalmistamine.
5. Külvamine.
6. Siirdemuru paigaldamine.
7. Kastmine.
8. Hooldustööde teostamine.

A.2.8 Aiakaupade müümine

1. Müügikoha kujundamine.
2. Kauba ettevalmistamine.
3. Dokumentatsiooni ja laoseisu kontrollimine.
4. Kliendi vajaduste välja selgitamine.
5. Tellimuse vormistamine.
6. Müügi vormistamine.
7. Kauba pakkimine.
8. Probleemide lahendamine.

A.2.9 Lilleseadete ja kompositsioonide valmistamine

1. Tööülesande püstitamine.
2. Lilleseadete tegemine.
3. Hinna kujundamine.
4. Pakkimine.
5. Transpordi korraldamine.

A.2.10 Sisehaljastuse rajamine ja hooldamine

1. Tööülesande püstitamine.
2. Sisehaljastuse rajamine.
3. Hoolduskava koostamine ja hooldamine.
4. Taimekaitsetööde tegemine.

A.2.11 Haljasalade planeerimine, rajamine ja hooldamine

1. Istutusalade märkimine.

2. Kasvualuse ettevalmistus.
3. Servade rajamine ja pinnakatte paigaldamine.
4. Külvamine ja istutamine.
5. Puude/põõsaste istutamine.
6. Hekkide pügamine.
7. Taimede ja istutusalade hooldamine.
8. Taimekaitsetööde tegemine.
9. Väetamistööde tegemine.
10. Vilja- ja ilupuude, põõsaste hooldamine.
11. Komposteerimine ja jäätmete käitlemine.

A.3 Töö keskkond ja eripära

Aednik on paindliku tööajaga, vajadusel töötab ka puhkepäevadel. Tema töö toimub nii väli- kui sisetingimustes. Aedniku töö terviseriskid tulenevad raskuste tõstmisest, müra, mehhanismidega töötamisest, kõrgustes töötamisest, ilmastikuolude ja temperatuuride vaheldumisest, niiskusest ning kokkupuutest erinevate allergeenidega (nt taimed, kemikaalid, tolm).

A.4 Töövahendid

Aedniku põhilised töövahendid on aiandustarvikud, masinad ja seadmed, mõõteriistad, sidevahendid ja muud abivahendid.

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

4. taseme aedniku töö eeldab töökust, ausust, motiveeritust, vastupidavust, koordineerimist; koormus, pinget ja keskkonnataluvust; kohanemis-, vastutus-, otsustus-, koostöö- ja õppimisvõimet; korrektsust, sotsiaalsust, loominguilistust, iseseisvust ja saavutusvajadust.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

4. taseme aedniku esmane kutse saadakse vastava kutsehariduse ja kutsekeskhariduse õppe lõpetamisel. 4. taseme aedniku kutsetunnistust on tavapäraselt võimalik taotleda inimestel, kellel on aiandusalane töökogemus.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Aednik.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Aednik, tase 4 kutse taotlemisel on nõutav kohustuslike kompetentside B.2.1 - B.2.6 ja läbiva kompetentsi B.2.12 tõendamine. Valitavatest kompetentsidest on võimalik tõendada kompetentse B.2.7 – B.2.11.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Kasvukoha ettevalmistamine ning külvamine ja istutamine kasvukohale	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Valmistab töökoha ja aiakultuuride kasvukoha ette, lähtudes planeeritavast tegevusest ja tootmisplaanist. 2. Hindab paljundus- ja istutusmaterjali, sh ajatatavate aiakultuuride kvaliteeti visuaalselt ja klassifitseerib selle vastavalt nõuetele. 3. Seadistab külvi- ja istutusnormi masinal vastavalt plaanile; külvab seemned ja istutab aiakultuure käsitsi või masinaga vastavalt külvinormile ja istutusskeemile; kontrollib istutamise kvaliteeti, lähtudes aiakultuuri eripärast. 4. Istutab puud/põõsad, arvestades projekti või töökirjeldust. 5. Kastab, arvestades aiakultuuride kasvunõudeid ja kastmissüsteemide eripära. 6. Väetab aiakultuure käsitsi, käsimehhanismide, väetisedosaatori või väetisekülvikuga vastavalt väetamisplaanile ja väetamise põhimõtetele nii tava- kui mahetootmises.	

7. Multšib nii käsitsi kui mehhanismidega. 8. Toestab aiakultuure, arvestades nende eripära.	
B.2.2 Aiakultuuride hooldamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Määrab aiakultuuride hooldustööde vajaduse, lähtudes aiakultuuride, sh ajatusmaterjali liigitusest, omadustest ja hooldusnõuetest. 2. Määrab aiakultuuride kastmisenormid, kastab käsitsi või kastmissüsteemidega, seadistab ja vajadusel reguleerib kastmisseadmeid, sh automatiseeritud kastmissüsteeme, järgides kasutusjuhendit. 3. Seadistab ja vajadusel reguleerib väetamismehhanisme (sh automatiseeritud väetussüsteemid), järgides kasutusjuhendit ja aiakultuuride väetamismorme, väetab käsitsi, väetisedosaatori või väetisekülvikuga vastavalt väetamisplaanile ja väetamise põhimõtetele nii tava- kui mahetootmises. 4. Teeb taimekaitsetöid ja oskab kasutada taimekaitsevahendeid, mille kasutamiseks on vaja taimekaitsetunnistust; peab taimekaitsevahendite kasutamise arvestust. 5. Korraldab umbrohutõrje, arvestades aiakultuuride eripära ja töömahtu; valib sobivad tõrje- ja töövahendid ning meetodika nii tava- kui mahetootmises. 6. Kujundab ja lõikab taimi, sh viljapuud ja marjapõõsad lähtudes iseärasustest, vajadustest või hoolduskavast. 7. Kaitseb taimi ebasoodsate loodus- ja tehiskeskkonna mõjude eest, kasutades vastavaid abivahendeid.	
B.2.3 Tööde ja vahendite planeerimine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Võtab vajalikud proovid (mullast, veest, kasvusubstraadist, taimmaterjalist jm) analüüsiks lähtudes proovivõtmise tehnoloogiast. 2. Planeerib ja valib aiakultuurid, lähtudes kasvukohast, -substraadist ja mullastiku sobivusest. 3. Koostab külvikorra ja tootmis-, tööplaani ning arvestab mahud. 4. Arvestab materjalide (mullad, taimmaterjal, sh ajatatavad aiakultuurid, seemned, potid, väetised, aiatarvikud jne) mahud ja planeerib tootmis- ja hooldusmahud. 5. Planeerib väetamis- ja taimekaitsetööd vastavalt aiakultuurile. 6. Hangib materjalid vastavalt juhiste, lähtudes arvestatud mahtudest ja tarvikute omadustest, jälgides hinna ja kvaliteedi suhet. 7. Planeerib tööjõuressursi lähtudes tootmisplaanist või vajadusest.	
B.2.4 Taimmaterjali paljundamine ja istikute kasvatamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1. Planeerib taimede paljundamise ja istikute kasvatamise, lähtudes aiakultuuri ja tootmise eripärast. 2. Lähtudes aiakultuuri eripärast paljundab generatiivselt (valib taimed ja seemned jm), arvestades paljundusaegu, -tingimusi ja -viise. 3. Lähtudes aiakultuuri eripärast paljundab vegetatiivselt (poogib, paljundab pistikute, juurevõsude, võrsikute jm abil), arvestades paljundusaegu, -tingimusi ja -viise. 4. Kasvatab istikuid, lähtudes taimeliigi kasvutingimuste nõuetest. 5. Hindab toodangu kvaliteeti ja sorteerib vastavalt kvaliteediklassidele. 6. Pakendab ja märgistab toodangu, arvestades taimmaterjali eripära.	
B.2.5 Saagi või toodangu koristamine, säilitamine ja müügi ettevalmistamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Hindab saagi või toodangu küpsusastet ja kvaliteeti vastavalt kvaliteedinõuetele ning määrab kvaliteediklassid. 2. Teeb valikulist või laussaagikoristust ja komplekteerib toodangu, lähtudes kvaliteedinõuetest. 3. Planeerib ja korraldab ladustamist; ladustab toodangu, kasutades vajalikku tehnikat ning arvestades hoidlate liike ja säilitamistingimusi. 4. Sorteerib saagi või toodangu lähtuvalt kvaliteedinõuetest; pakendab ja märgistab saagi või toodangu vastavalt nõuetele; määrab ja juhib hoiutingimusi vastavalt aiakultuurile.	
B.2.6 Juhendamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Juhendab ja nõustab kolleege, pakub tuge tekkinud probleemide lahendamisel. 2. Aitab tõsta juhendatava töö kvaliteeti, õpetades ratsionaalseid töövõtteid, andes soovitusi tööga paremaks toimetulekuks.	

3. Korraldab juhendamise, sh koostab juhendamise tegevuskava, lähtudes töö eesmärgist, juhendatava võimetest ja olemasolevatest oskustest.
4. Annab juhendatavale selgesõnaliselt ja õigeaegselt tagasisidet tema tegevuse kohta, märkab edusamme ja tunnustab.

VALITAVAD KOMPETENTSID

Kutse taotlemisel on võimalus valida ja tõendada lisakompetentsid B.2.7 – B.2.11.

B.2.7 Muru rajamine ja hooldamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Valib murutüübi, arvestades projekti. 2. Valib muruseemne liigid ja sordid vastavalt murutüübile ja kasvukohale. 3. Märgib maha ala muru rajamiseks, lähtudes projektist (töökirjeldusest). 4. Valmistab ette pinnase, arvestades olemasoleva pinnase eripära; vajadusel teeb keemilist umbrohutõrjet, kasutades tehnilisi vahendeid. 5. Külwab käsitsi või külvikuga muruseemne ja väetise arvestades külvinormidega ning tihendab pinnase. 6. Paigaldab siirdemuru, arvestades maapinna eripära ja ilmastikutingimusi. 7. Hooldab ja kastab muru rajamisjärgselt. 8. Hindab regulaarselt hooldustööde vajadust ja teeb hooldustöid (multšimine, õhustamine, samblatõrje, parandus- ja täienduskülv, väetamine, niitmine, kastmine jm).	
B.2.8 Aiakaupade müümine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Kujundab müügikoha sisustuse ja väljapaneku, tehes vajadusel koostööd spetsialistidega ja arvestades müügikoha eripära. 2. Valmistab kauba müügiks ette ning paigutab müügisaali, arvestades müügikoha ja e-poe eripära. 3. Koostab ja käsitleb kauba saatedokumente ja kaubaaruannet; kontrollib kaupade laoseisu vastavalt vajadustele. 4. Selgitab välja kliendi vajadused, esitades suunavaid küsimusi ning arvestades kliendi võimalusi ja soove; nõustab klienti ja tutvustab kaupa, pakkudes erinevaid lahendusi nii kohapeal kui virtuaalselt. 5. Vormistab tellimuse ning korraldab selle täitmise, arvestades tellimuse eripära. 6. Müüb kaubad ja pakub kliendile lisaostu võimalust, vajadusel koostab arve. 7. Pakib kauba, arvestades ilmastikutingimusi, transpordivahendit ja e-poe tarne eripära. 11. Lahendab kliendi probleeme ja kaebusi nii kohapeal kui virtuaalselt oma pädevuse piires, vajadusel suunab kliendi teise valdkonna spetsialisti poole.	
B.2.9 Lilleseadete ja kompositsioonide valmistamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Püstitab tööeesmärgi enda või kliendi vajadustest lähtuvalt ning valib eesmärgipärased töövõtted, materjalid ja tehnika, arvestades konkreetse töö nõudeid (mahtu, raskusastet, kestvust jm tingimusi); valib ideele ja kompositsioonireeglitele vastava lilleseade või kompositsiooni lahenduse. 2. Teeb erinevaid lilleseadeid, sh ruumi-, pulma-, leinaseaded kasutades asjakohast tehnikat, töövahendeid ja -materjale. 3. Arvestab töö hinna, lähtudes töö mahust, materjalist, keerukusest jm tingimustest. 4. Pakib lilleseaded, arvestades töö eripära ja ilmastikutingimusi. 5. Organiseerib vajadusel lilleseadete transpordi, lähtudes tellimusest.	
B.2.10 Sisehaljastuse rajamine ja hooldamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad 1. Analüüsib olukorda sisehaljastusobjektis, arvestades objekti eripära ja eesmärgi (ärihooned, kultuuri- ja haridusasutused jm). 2. Koostab projekti, töökirjelduse ja eelarve, arvestades sisehaljastuse rajamise ja hooldamise töömahtu ning materjale. 3. Rajab sisehaljastuse, lähtudes projektist, töökirjeldusest ja objekti eripärast (ärihooned, kultuuri- ja haridusasutused jm). 4. Koostab hoolduskava ja hooldab haljastust, lähtudes taimede kasvunõuetest ja materjalide eripärast.	

5. Teeb taimekaitsetöid, kasutades taimekaitsevahendeid vastavalt nõuetele; peab taimekaitsevahendite arvestust.

B.2.11 Istutusala rajamine ja hooldamine

EKR tase 4

Tegevusnäitajad

1. Märgib istutusala ja nende kõrgused ning taimede asukohad, kasutades vastavaid mõõteriistu ja lähtudes projektist või töökirjeldusest.
2. Valmistab ette kasvualuse, arvestades projekti, pinnast ja planeeritud taimede kasvunõudeid ning teeb vajadusel umbrohutõrjet.
3. Paigaldab istutusala servad, lähtudes objekti vertikaalplaneerimisest; paigaldab geotekstiilid, multšid või teised materjalid lähtudes projektist või töökirjeldusest ning objekti eripärast.
4. Külwab seemned istutusale; istutab, kastab, toestab ja lõikab tagasi taimed (sh sibullilled, suvelilled, püsililled, roosid, veetaimed jm), lähtudes projektist või töökirjeldusest, arvestades istiku tüüpi, suurust, taime liiki, kasvunõudeid, ilmastiku- ja mullatingimusi.
5. Istutab puud/põõsad, sh suured puud, arvestades projekti või töökirjeldust; rakendab puude ja põõsaste istutuse tehnoloogiaid, arvestades projekti, juhendeid või õigusakte.
6. Pügab või noorendab hekke, kasutades selleks ettenähtud hekilõikureid ja -kääre.
7. Hooldab regulaarselt (toestab, lõikab, kastab, multšib, kobestab, rohib, valmistab talveks ette) taimi ja istutusalasid, arvestades taimede hooldusnõudeid.
8. Teeb taimekaitsetöid, kasutades taimekaitsevahendeid vastavalt nõuetele.
9. Väetab vastavalt väetusskeemile, arvestades väetusnorme.
10. Teeb puude ja põõsaste hooldus-, kujundus- ja noorendusloikust, lähtudes hooldus- ja kujundusloikuse eesmärgist; teavitab arboristi kaasamise vajadusest.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.12 Aednik, tase 4 kutset läbiv kompetents

EKR tase 4

Tegevusnäitajad

1. Järgib aiakultuuride agrotehnoloogiat.
2. Valmistab ette töökeskkonna, esemed, materjalid ja seadmed ning pärast töö lõpetamist korrastab tööala, ruumi ja seadmed.
3. Kavandab, ajastab ja korraldab oma tööd tõhusalt, et saavutada eesmärgid minimaalse ressursikuluga.
4. Kontrollib töö vastavust etteantud kvaliteedinormidele.
5. Komposteerib taimejäätmel orgaanilise aineriingi tagamiseks, arvestades komposti kasutamise eesmärke.

Teadmised

1. teab taimede eesti- ja ladinakeelseid nimetusi liigi tasandil (vt lisa 1 „Taimmaterjali nimekiri“);
2. tunneb ja mõistab taimede anatoomiat, füsioloogiat ja süstemaatikat;
3. tunneb enamlevinud umbrohtude, haiguste ja kahjurite liike;
4. tunneb taimekaitse põhimõtteid nii tava- kui mahetootmises.

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile

1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	11-27112020-1.2/9k
2. Kutsestandardi koostajad	Ain Järve, Kadrioru Park Katrín Uurman, Rápina Aianduskool Kristiina Laurson, LilledEst OÜ Madis Kahu, Sagro AS Mihkel Saar, Hansaplant OÜ Raimond Strastin, Eesti Aiandusliit Tiina Matsulevitš, SA Innove Tiit Juhani, Plantex AS (Juhani Puukool) Ulve Pärn, TPJ Inseneribüroo

3. Kutsestandardi kinnitaja	Toiduainetööstuse ja Põllumajanduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	17
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	27.11.2020
6. Kutsestandardi kehtib kuni	10.04.2023
7. Kutsestandardi versiooni number	9
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	6113 Aednikud, puukooli töötajad ja istikukasvatajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	4
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Gardener, level 4
Soome keeles	Puutarhuri
Vene keeles	Садовод
C.3 Lisad	
Lisa 1 Taimmaterjali nimekiri	
Lisa 2 Digipädevuste enesehindamise skaala	